

prof. dr hab. Piotr Błędowski
Instytut Gospodarstwa Społecznego
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Recenzja

dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr Beaty Bugajskiej
w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie pedagogika

1. Podstawa wykonania recenzji

Podstawą opracowania recenzji jest pismo Prodziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego, dr hab. Urszuli Chęcińskiej, prof. US informujące o powołaniu mnie na recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Beacie Bugajskiej.

2. Sylwetka zawodowa Habilitantki

Dr Beata Bugajska uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w specjalności pedagogika w roku 2003 na podstawie rozprawy nt. *Poczucie tożsamości ludzi starszych w środowisku dużego miasta*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Kazimierza Jaskota.

Ponadto dr B. Bugajska ukończyła studia podyplomowe z zakresu neurokognitywistyki wieku dojrzałego (2014 r.) oraz organizacji i zarządzania pomocą społeczną (2001 r.)

Od początku roku akademickiego 1991/1992 jest zatrudniona w Uniwersytecie Szczecińskim w Zakładzie, a później Katedrze Pedagogiki Społecznej w Instytucie Pedagogiki. Ponadto od roku 2012 jest zatrudniona w PWZS w Wałczu, a w latach 2004 – 2007 współpracowała z WSH TWP w Szczecinie.

3. Charakterystyka dorobku naukowego Habilitantki po uzyskaniu stopnia naukowego doktora

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych B. Bugajska wydała trzy monografie. Dwie z nich miały charakter współautorski. Obie zostały zaliczone przez Habilitantkę do cyklu publikacji składających się na najważniejsze osiągnięcie naukowe i będą przedmiotem oceny w dalszej części recenzji. Trzecia monografia to książka powstała na podstawie rozprawy doktorskiej.

Dr B. Bugajska jest redaktorem naukowym dwóch monografii oraz współredaktorem trzech innych, wydanych w latach 2007, 2010 i 2015. Od roku 2003, czyli po uzyskaniu stopnia doktora, B. Bugajska opublikowała dwa artykuły w czasopismach będących na liście czasopism w bazie *Journal Citation Reports* lub *European Reference Index for the Humanities*. Jest także autorką dziewięciu publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych, trzech rozdziałów w monografiach międzynarodowych i 16 w monografiach krajowych. Jedna publikacja ukazała się w wydawnictwie pokonferencyjnym.

Działalność publikacyjną doktor Beaty Bugajskiej oceniam wysoko. Na tę ocenę wypywa zarówno sama liczba publikacji, jak i fakt, że zostały one zamieszczone nie tylko w czasopismach i monografiach krajowych, ale i za granicą. Na podkreślenie zasługuje zróżnicowany charakter publikacji: obok artykułów lub rozdziałów w monografiach, w dorobku Habilitantki znajdują się przygotowane przez nią we współautorstwie oraz redagowane lub współredagowane monografie.

Bogatemu dorobkowi publikacyjnemu dr Bugajskiej towarzyszy aktywny udział w licznych konferencjach naukowych. W Autoreferacie wymieniono ich łącznie 59, w tym 14 konferencji zagranicznych, 6 organizowanych w Polsce konferencji międzynarodowych oraz 39 konferencji krajowych. Habilitantka prezentowała podczas tych konferencji referaty, przygotowała postery. Aktywność naukową Habilitantki mierzoną liczbą konferencji, podczas których zaprezentował wyniki swojej pracy oceniam bardzo dobrze.

Reasumując, dorobek naukowy Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora oceniam jako w pełni satysfakcjonujący, tak pod względem jakościowym, jak i ilościowym. Na dorobek ten składają się prace lokujące się w trzech obszarach badawczych:

- tożsamość człowieka starszego – przeszłość – przyszłość;
- edukacja gerontologiczna;
- przekształcanie środowiska życia ludzi starszych.

Obszary te potwierdzają duże zainteresowanie dr Bugajskiej problematyką gerontologii społecznej oraz geragogiki. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że dr Beata Bugajska wykorzystuje w praktyce wiedzę naukową, przekładając ją na różnorodne formy współpracy ze środowiskiem osób starszych w obszarze edukacji, kultury i kształtowania warunków bytu. Ten ścisły związek teorii i praktyki w jej działalności zawodowej uważam za niezwykle istotny dla oceny dorobku naukowego dr Bugajskiej. Mam także wrażenie, że jest on stymulujący do podejmowania przez Habilitantkę kolejnych zagadnień badawczych. W każdym ze wskazanych powyżej obszarów dr Bugajska wykazuje się dużą aktywnością naukową, w istotnej mierze wzbogacając dotychczasowy zakres wiedzy i weryfikując ją przy pomocy odniesienia do praktyki życia społecznego oraz stosując ją w działalności edukacyjnej w środowisku ludzi starych. Na podkreślenie zasługuje nieszablonowe podejście do tematów i podejmowanie zagadnień znacznie wykraczających poza zakres geragogiki oraz poszukiwanie związków między tożsamością w starości a elementami ją kształtującymi.

Publikacje dotyczące wymienionych obszarów badawczych są w znacznej mierze efektem badań, w których uczestniczy dr B. Bugajska. Na aktywność badawczą dr Bugajskiej składa się udział w jednym międzynarodowym projekcie badawczym i sześciu krajowych (łącznie ze statutowymi), w tym kierowanie jednym projektem. Ponadto wykorzystwała w praktyce zdobytą wiedzę i wnioski z badań, realizując 17 projektów dotyczących osób starszych. W 11 z nich dr B. Bugajska pełniła funkcję koordynatora. Projekty miały na celu kształtowanie sytuacji edukacyjnych z udziałem seniorów.

Dr Beata Bugajska uczestniczy we współpracy międzynarodowej. W jej ramach odbyła trzy staże zagraniczne o charakterze dydaktycznym oraz dwa staże o charakterze szkoleniowym. Współpracowała między innymi z Cardiff Metropolitan University oraz Northwestern University w Chicago, a także Uniwersytetem w Presovie (Słowacja).

Całokształt dorobku naukowego dr Beaty Bugajskiej oceniam pozytywnie, przy czym podkreślam jego wszechstronność oraz nowatorski charakter w przypadku badań nad zachowaniem tożsamości osób starszych z perspektywy edukacyjnej.

4. Ocena głównego osiągnięcia naukowego Habilitantki

Jako osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki dr Beata Bugajska wskazała przedsięwzięcia naukowe pt. *Życie człowieka w starości – między przeszłością*

a przyszłością, rezygnacją a zaangażowaniem, ideą a praktyką działania społecznego. Na osiągnięcie to składają się dwie monografie:

- a) B. Bugajska, C. Timoszyk-Tomczak, *Podróż w czasie. Warsztat rozwoju osobistego osób starszych*, Wyd. Naukowe US, Szczecin 2014. W Autoreferacie Habilitantka opisuje szczegółowo swój udział w monografii, oceniając go na 50%, co jest zgodne z oświadczeniem współautorki;
- b) C. Timoszyk-Tomczak, B. Bugajska, *Przyszłościowa perspektywa czasowa w starości*, Wyd. Naukowe US, Szczecin 2012. W Autoreferacie Habilitantka opisuje szczegółowo swój udział w monografii, oceniając go na 50%, co jest zgodne z oświadczeniem współautorki;

oraz cykl 12 artykułów, z których pierwszych pięć zostało opublikowanych w czasopismach krajowych, kolejne w monografiach, a ostatni w materiałach konferencyjnych:

- c) *Dziewiąta faza życia – próba rozszerzenia teorii psychospołecznego rozwoju E.H. Eriksona*, „Biblioteka Gerontologii Społecznej EXLIBRIS” 2015, nr 1, s. 19-36;
- d) *Szkoła wyższa jako przestrzeń edukacji gerontologicznej*, „Pedagogika Szkoły Wyższej” 2014, nr 2, s. 149-165;
- e) *Uczelnia z misją – 35 lat Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Szczecinie*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2014, nr 1, s. 62-75;
- f) *Człowiek stary wobec zagrożeń współczesności*, „Edukacja Humanistyczna” 2006, nr 2, s. 132-138;
- g) *Zapewnienie bezpiecznych warunków życia ludziom starym w kontekście doświadczenia przez nich rzeczywistości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2006, nr 405, s. 39-53;
- h) *Social Exclusion of the Elderly*, w: *Special Education: Learning, Education and Rehabilitation*, red. I. Ramik-Mażewska, T. Żółkowska, 2013, s. 74-80;
- i) *Podróże biograficzne w starości*, w: *Dom i ojczyzna. Dylematy wielokulturowości*, red. D. Lalak, Warszawa 2008, s. 53-58;
- j) *Samobójstwo w starości*, w: *Życie w starości*, red. B. Bugajska, Szczecin 2007, s. 313-325;
- k) *Godność w życiu ludzi starych Wyzwania dla profesjonalnej opieki*, w: *Pomoc i opieka w starości*, red. B. Kromolicka, B. Bugajska, K. Seredyńska, Szczecin 2007, s. 293-303;
- l) *Doświadczenie terażniejszości przez ludzi starych*, w: *Starzenie się i starość jako doświadczenie jednostek i zbiorowości ludzkich*, red. J.T. Kowaleski, P. Szukalski, Łódź 2006, s. 300-304;
- m) *Uniwersytet Trzeciego Wieku w ocenach i doświadczeniach słuchaczy*, w: *W poszukiwaniu nowej jakości edukacji jutra*, red. A. Stachura, T. Zimny, Szczecin 2005, s. 174-179;

- n) *Samodzielność w starości. Perspektywa psychopedagogiczna*, w: *Samodzielność ludzi starych z perspektywy medycyny i polityki społecznej – doświadczenia Polski i UE*, Warszawa 2004, s. 217-225.

Ponadto Habilitantka wskazała dwie monografie, których była redaktorem naukowym. Ponieważ jednak dr Bugajska nie sprecyzowała, na czym konkretnie (poza określeniem celu i kształtu publikacji) polegał jej naukowy wkład w powstanie obu książek, który miałby podlegać recenzji, wyłączyłem obie pozycje z łącznej oceny.

Zanim przystąpię do bardziej szczegółowej recenzji dorobku uznanego jako osiągnięcie będące podstawą wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego, chciałbym podkreślić, że wszystkie trzy wskazane przez Habilitantkę obszary badawcze były przez nią konsekwentnie rozwijane i zostały uwzględnione na liście najbardziej wartościowych publikacji dr B. Bugajskiej.

Ocena osiągnięcia naukowego w postępowaniu habilitacyjnym prowadzonym na podstawie cyklu publikacji wymaga w pierwszej kolejności całościowej oceny dorobku habilitanta. Taką pozytywną ocenę formułuję zatem na wstępie, podkreślając jednak różną wagę uwzględnionych w cyklu publikacji. Najważniejsza część dorobku naukowego dr Bugajskiej koncentruje się wokół zagadnienia tożsamości seniorów i doświadczania przez nich czasu własnego życia. To podejście cechuje duży szacunek dla osób starszych oraz świadomość ciągłości poszczególnych faz życia człowieka i ich wpływu na sytuację w starości. Habilitantka znajduje się pod silnym wpływem koncepcji faz cyklu życia E.H. Eriksona, przy czym zajmując się jego dorobkiem nie tylko dokonuje jego interpretacji, ale i twórczo go rozwija. Właśnie ten twórczy, samodzielny i dojrzały wkład w koncepcję Eriksona stanowi, moim zdaniem, największe osiągnięcie naukowe i niewątpliwie znaczący wkład w rozwój pedagogiki. Za najistotniejszą pozycję w dorobku dr Beaty Bugajskiej uważam tę wskazaną na poprzedniej stronie w pkt. c). W artykule tym Autorka nie tylko przeprowadza bardzo dobrą analizę koncepcji Eriksona oraz zmian poczynionych w niej przez J.M. Erikson, ale i proponuje własne, wartościowe uzupełnienie tej koncepcji o dziewiątą (a w istocie – ósmą w cyklu życia) fazę. Związany z nią kryzys dotyczy zaangażowania *versus* rezygnacji. Autorka w sposób świadczący o doskonałej znajomości tematu, kompetencji i dojrzałości uzasadnia swoją propozycję. O wartości jej pracy świadczy fakt, że w skróconej nieco formie została opublikowana już po otwarciu przewodu habilitacyjnego w czasopiśmie *Ageing & Society*.

W artykule pt. *Social Exclusion of the Elderly* (poz. h na s. 4 niniejszej recenzji) dr Bugajska słusznie podkreśla potrzebę takiego podejścia do problematyki wykluczenia społecznego, które uwzględni również perspektywę jakościową. Uwaga badaczy wykluczenia społecznego w dużej mierze koncentruje się na aspektach ilościowych zjawiska lub procesu wykluczenia, podczas gdy aspekt jakościowy wydaje się być rzeczywiście rozstrzygający w dyskusji nad głębokością wykluczenia i możliwościami jego zwalczania. Artykuł ten można uznać za swego rodzaju kontynuację i rozwinięcie treści zawartych w najstarszym z przedstawionych do oceny tekstach, a mianowicie *Samodzielność w starości. Perspektywa psychopedagogiczna*

(ostatnia pozycja na liście poddanych ocenie publikacji). Poziom samodzielności w rozmaitych sferach życia jest czynnikiem wpływającym na ryzyko wykluczenia społecznego. Przyjęcie zaproponowanej przez B. Bugajską perspektywy psychopedagogicznej eksponującej czynniki wewnętrzne utrudniające zachowanie samodzielności jest o tyle istotne, że pozwala na wyeksponowanie zagadnienia pomyślnego starzenia się, tak ważnego z punktu widzenia gerontologii społecznej.

Przez większość publikacji składających się na wskazane przez Habilitantkę osiągnięcie naukowe przewija się wątek świadomego, zapewniającego zachowanie tożsamości przeżywania starości. Można go odnaleźć także w artykule pt. *Człowiek stary wobec zagrożeń współczesności*, opublikowanym w 2006 roku (pozycja f na s. 5 recenzji). B. Bugajska wskazuje w nim na zagrożenia dla tożsamości człowieka w jego starości. Wprawdzie czytelnik natrafi tam na niektóre tyleż nieudokumentowane, co nieprawdziwe stwierdzenia (np. Autorka wspomina o braku miejsc w domach pomocy społecznej, podczas gdy w następstwie reformy finansowania dps wprowadzonej w życie w 2004 r. gminy poważnie ograniczyły liczbę nowych skierowań do instytucji, w wyniku czego wiele miejsc pozostawało niewykorzystanych), ale generalnie w artykule trafnie wskazano na zagrożenia oraz odpowiadające im strategie obrony.

Wątkiem niedopowiedzianym, ale wynikającym z jej podejścia do koncepcji tożsamości jest w publikacjach dr Beaty Bugajskiej godność seniorów, zwłaszcza postrzegana z perspektywy edukacji do starości i edukacji w starości. Najpełniej temu wątkowi poświęcony został artykuł pt. *Godność w życiu ludzi starych Wyzwania dla profesjonalnej opieki* (pozycja k na liście). Habilitantka prezentuje w nim swoje przemyślenia dotyczące edukacji promującej godność człowieka starego. Na szczególną uwagę zasługuje trzecia z wymienionych płaszczyzn, a mianowicie kształtowanie umiejętności, które przyczynią się do respektowania godności seniora. Sądząc po kolejnych publikacjach, ten aspekt godności został uznany za nadzwyczaj istotny, bowiem wymienione umiejętności są potrzebne nie tylko otoczeniu seniorów, ale także im samym, by na godność i szacunek w starości zasłużyć nie tylko z racji samego wieku, lecz również z tytułu swojej postawy, aktywności i nastawienia do świata.

Pośrednio wątek godności człowieka starego przewija się w obu wskazanych przez Habilitantkę monografiach (pozycje a oraz b na liście zamieszczonej na s. 4 recenzji). Jakkolwiek dr Bugajska jest w połowie autorką obu monografii, jej wkład jest na tyle znaczący, że można poddać obie pozycje ocenie. W mojej opinii, zarówno monografia pt. *Przyszłościowa perspektywa czasowa w starości*, jak i *Podróż w czasie. Warsztat rozwoju osobistego osób starszych* spełniają ważną rolę w dorobku naukowym dr B. Bugajskiej. Są one bowiem nie tylko pozycjami, w których Habilitantka prezentuje efekty swoich kolejnych badań, ale stanowią równocześnie dowód na to, jak dużą wagę przykładła ona do praktycznego wykorzystania wiedzy teoretycznej. Obie publikacje zostały poprzedzone jeszcze inną, w pewnej mierze stanowiącą przygotowanie do obu monografii, a mianowicie *Podróże biograficzne w starości* (pozycja i na s. 4). Dotyczyła ona analizy sukcesów i porażek

życiowych w starości oraz roli edukacji w dokonaniu takiego bilansu życia. *Przyszłościowa perspektywa czasowa w starości* zawiera zarówno cenną analizę literatury dotyczącej wymiaru przyszłościowego w życiu osoby starszej, ale i wyniki badań własnych, stanowiące punkt wyjścia do sformułowania bardziej generalnych, teoretycznych wniosków. W rozdziale 2, przygotowanym samodzielnie przez Habilitantkę, Autorka w sposób oddający jej kompetencje i wiedzę prezentuje treść przyszłościowej perspektywy czasowej człowieka starego i analizuje kategorie czasu w życiu seniorów. Kontynuacją tego zagadnienia jest podrozdział 4.2. autorstwa B. Bugajskiej, w którym poddaje tę perspektywę analizie w kontekście sytuacji socjalnej i struktury demograficznej badanych, wykazując się nie tylko wiedzą z zakresu polityki społecznej, ale i znajomością technik analizy statystycznej materiału badawczego. Mam przekonanie, że następująca po tej części dyskusja potwierdza bardzo dobrą znajomość problematyki badawczej.

Problematyka ta została dodatkowo pogłębiona w pracy zatytułowanej *Podróż w czasie. Warsztat rozwoju osobistego osób starszych*. Istotną cechą tej monografii jest jej dwoisty charakter: z jednej strony dostarcza bardzo rzetelnej wiedzy (jest to w znacznej mierze zasługą B. Bugajskiej, która opracowała rozdziały o charakterze bardziej teoretycznym), ale równocześnie stanowi gotowe narzędzie przydatne w organizacji warsztatów ułatwiających seniorom zastanowienie się nad przeszłością, ocenę teraźniejszości i refleksję nad przyszłością, także transcendentalną. Taka koncepcja książki świadczy o dojrzałości badawczej Autorki i – co niezwykle cenne – umiejętności wyjścia poza schematy. Książka stanowi wyraz dojrzałości badawczej Autorki, stanowiąc rzadki w literaturze przykład umiejętnego wykorzystania wiedzy teoretycznej na potrzeby praktyki. Obok wysokiej oceny całej pracy za ważne osiągnięcie i zarazem wkład w naukę uważam bardzo dobrą koncepcję warsztatów opartych na ściśle naukowych przesłankach, a zarazem bardzo bliskich życiu i praktyce społecznej.

W mojej ocenie pominąłem kilka wymienionych przez Habilitantkę w jej wniosku pozycji. Dotyczy to artykułów: *Szkoła wyższa jako przestrzeń edukacji gerontologicznej*, *Uczelnia z misją – 35 lat Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Szczecinie*, *Samobójstwo w starości*, *Uniwersytet Trzeciego Wieku w ocenach i doświadczeniach słuchaczy* oraz *Doświadczenie teraźniejszości przez ludzi starych*. Wymienione artykuły, aczkolwiek świadczą o dużej wiedzy Habilitantki i jej olbrzymim zaangażowaniu w działalność edukacyjną, zwłaszcza w uniwersytetach trzeciego wieku, nie są w mojej opinii tekstami wnoszącymi nowe wartości do dorobku teoretycznego. Prezentowane wyniki badań odznaczają się poprawnością, ale nie stanowią – a przynajmniej Autorka tego nie eksponuje – nowego wkładu do teorii albo też są opisem aktywności różnych podmiotów w obszarze edukacji gerontologicznej, jednakże bez pogłębionych w tekście podstaw teoretycznych. Mimo pominięcia tych artykułów jako niespełniających, według mnie, roli tekstów składających się na osiągnięcie wynikające z ustawy o stopniach i tytule naukowym uważam, że pozostałe publikacje spełniają w całości satysfakcjonującym stopniu ustawowe kryteria.

Podsumowując tę część, wyrażam przekonanie, że dr Beata Bugajska przedstawiła do oceny cykl publikacji, jednoznacznie potwierdzający wysoką jakość jej pracy naukowej i stanowiący istotny wkład w rozwój reprezentowanej przez nią dyscypliny naukowej.

5. Ocena osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych

Dr B. Bugajska opracowała 11 autorskich programów nauczania, prowadzi zajęcia w języku polskim i angielskim (w tym drugim języku – z sześciu przedmiotów). Wypromowała dotychczas 18 magistrantów (w tym 14 w obszarze gerontologii społecznej) oraz 92 licencjatów. Jest opiekunem Koła Naukowego Gerontologii Społecznej. Uczestniczy w pracach organizacyjnych na rzecz Wydziału Humanistycznego US, między innymi poprzez opracowanie merytorycznej koncepcji wniosków konkursowych na prowadzenie studiów na Wydziale Humanistycznym oraz przygotowanie koncepcji włączenia osób starszych do procesu dydaktycznego realizowanego na Wydziale. Za swoją działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną otrzymała nagrody Rektora US.

6. Inne osiągnięcia w zakresie działalności naukowej i popularyzacji wiedzy

Na szczególne podkreślenie zasługują zaangażowanie dr B. Bugajskiej w działalność uniwersytetów trzeciego wieku i jej wysiłki na rzecz aktywizacji i integracji starszych wiekiem mieszkańców regionu zachodniopomorskiego. Jej zasługi polegają nie tylko na utworzeniu oraz kierowaniu bardzo prężnym i aktywnym UTW przy Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego, ale również na wygłoszeniu kilkudziesięciu wykładów na innych UTW, współtworzeniu i udziale w pracach Rady Seniorów w Szczecinie, współpracy, a obecnie kierowaniu Wydziałem Spraw Społecznych w szczecińskim Urzędzie Miasta, działaniach integrujących środowisko UTW w województwie zachodniopomorskim oraz środowisko seniorów, zwłaszcza w Szczecinie.

Dr Bugajska jest autorką koncepcji wielu konferencji o zasięgu ogólnopolskim oraz regionalnym, a także projektów skierowanych do osób starszych. Jej osiągnięcia na tym polu sprzyjają popularyzacji nauki i umożliwiają praktyczną weryfikację rozmaitych koncepcji.

Wyrazem uznania dla dorobku i pozycji dr Bugajskiej w środowisku naukowym jest fakt, że wielokrotnie została zaproszona do recenzowania monografii naukowych (w tym międzynarodowych) oraz artykułów naukowych publikowanych w czasopiśmie.

Innym bardzo ważnym elementem działalności naukowej, a zarazem popularyzującej naukę, jest udział dr B. Bugajskiej w pracach pozarządowej organizacji naukowej, jaką jest Polskie

Towarzystwo Gerontologiczne. Dr Bugajska była w latach 2003–2016 przewodniczącą Oddziału Szczecińskiego PTG i z sukcesem kierowała tą organizacją, walnie przyczyniając się do podniesienia jej prestiżu dzięki wielu inicjatywom środowiskowym i naukowym. Ponieważ równocześnie (lata 2003–2015) była wiceprezesem UTW, mogła skutecznie promować idee pomyślnego i aktywnego starzenia się, zdobywając dla niej zwolenników nie tylko wśród samych seniorów, lecz także w środowisku pracowników administracji publicznej. To skuteczne połączenie zainteresowań badawczych i działalności praktycznej z niewątpliwą korzyścią dla starszych mieszkańców regionu wynika z faktu, że Habilitantka jest szczerze i głęboko zaangażowana w swoje działania i dostrzega potrzebę wykorzystania dorobku teoretycznego w praktyce społecznej.

7. Konkluzja

Zgodnie z art. 16, ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, do postępowania habilitacyjnego dopuszczona może być osoba, której osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowią znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową.

Na podstawie lektury przedłożonych dokumentów, Autoreferatu oraz publikacji stwierdzam, że dorobek naukowy doktor Beaty Bugajskiej bez wątpienia stanowi znaczny wkład w rozwój pedagogiki i tym samym z przekonaniem popieram jej wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Warszawa, 14.07.2016 r.

